

JAARVERSLAG

2022

STADSARCHIEF MECHELEN

Hof van Habsburg, Nokerstraat 2, 2800 Mechelen

www.Stadsarchiefmechelen.be

www.facebook.com/Stadsarchiefmechelen

INHOUDSTAFEL

1	Inleiding	3
2	Publiekswerking	
2.1	Leeszaalwerking	5
2.2	Bezoekcijfers leeszaal en websites	5
2.3	Specifieke informatieverstrekking aan het publiek	5
2.4	Leeszaalwerking	6
2.5	Herinrichting publieks- en werkruimtes	6
2.6	Regionale Beeldbank	6
2.7	DIGIBOU-project - Museum Hof van Busleyden – Stadsarchief	7
2.8	Erfgoedvrijwilligerswerking	8
2.9	Medewerking aan tentoonstellingen	9
2.10	Rondleidingen/groepsbezoeken	9
2.11	Medewerking aan Erfgoeddag	10
2.12	Werking rond participatie, diversiteit, inclusie	11
3	Ontsluiting	
3.1	Interne automatisering en digitalisering: nieuw archiefbeheersysteem MAIS-flexis	13
3.2	Ontsluitingsactiviteiten	14
3.3	Digitaliseren van bronnen	17
4	Verzamelbeleid	
4.1	Aanwinsten via aankopen, bewaargevingen, schenkingen en overdrachten	19
4.2	Afstoting, selectie en vernietiging	21
5	Onderzoek	
5.1	Collectie toegankelijk maken met onderwijs- en onderzoekspartners	23
6	Behoud en beheer	
6.1	Restauratie- en conserveringsactiviteiten	24
6.2	Depotbeheer	24
7	Begeleiding en advisering	
7.1	Begeleiding en advisering inzake informatiebeheer	27
7.2	Advisering en ondersteuning externe erfgoedbewaarders	29
7.3	Advisering straatnaamgeving	29
8	Ondersteuning en netwerking	
8.1	Kennisdeling	30
8.2	Werking regionaal archievenoverleg DYNA'MK	30
9	Interne werking	
9.1	Personeel	27
9.2	Stages	27
9.2	Vorming	27

1 Inleiding

Een flink deel van het jaar 2022 stond in het teken van het afsluiten van een moeilijke periode van Coronatoestanden en verbouwperikelen maar werd toch vooral gekenmerkt door het 'vooruit kijken' en bakens uitzetten voor de nieuwe beleidsperiode 2024-2028. Eindelijk konden we weer genieten van bewegingsvrijheid en van het comfort en de mogelijkheden van ons gerenoveerd gebouw. Daarbij was/is het ook zoeken naar een nieuwe balans in het dagelijks archiefwerk, een nieuwe setting waarin nieuwe elementen als thuiswerk en online meetings een plaats moesten krijgen. Bezoekers hadden kennis gemaakt met een nog 'digitaler aanbod' en wisten dat te waarderen. Zelf het op voorhand reserveren bleek een nieuwe trend bij een deel van het publiek.

Deze nieuwe elementen maar ook tal van ideeën en verzuchtingen intern en bij de partners in stad en regio kregen een plaats in het beleidsplanningsproces dat zich vorig jaar maar vooral dit jaar voltrok. Ondanks de moeilijke omstandigheden toog het planningsteam van de archivariissen einde 2021-begin 2022 enthousiast aan het werk. Mede gevoed door de frequente input van de erfgoedcollega's binnen de directie Vrije Tijd leefde van bij de aanvang binnen het team de vaste overtuiging om tijdens het traject breed contacten te leggen en in te zetten op een zo breed mogelijke participatie. Om alles in goede banen te leiden legde het planningsteam een taakverdeling, planning en timing van het ganse proces vast. De herziening van de bestaande stakeholderslijst, hun huidige belang en positionering leverde alvast tal van inzichten op. Tevens werd bekeken wanneer en hoe we welke stakeholders zouden bevragen. De focus zou vooral op de regionale partners gelegd worden. Met die eerste inzichten herbekeken we samen met alle archiefmedewerkers een eerste keer onze missie en visie en concludeerden dat op beperkte wijzigingen na iedereen zich hierin kon vinden. De herziening zouden we met medewerkers en uiteindelijk ook met vrijwilligers naar het einde van het traject herhalen.

Voor de omgevingsanalyse las en informeerde het planningsteam zich breed in over de noden, trends en evoluties binnen en buiten de archiefsector, en sprak met relevante contactpersonen. Voor de evaluatie van de archiefwerking, zowel de interne werking als onze externe dienstverlening in ruime zin gingen alle archiefcollega's in een 3-tal interne sessies samen aan de slag. Ook het laatste FARO-Publieksonderzoek Archieven (2017) en de evaluatie van het vorige beleidsplan en de acties werden daarin meegenomen. In aangepaste vorm werden ook de vrijwilligers daarbij betrokken. Tal van relevante elementen doken op zoals de impact en rol van het nieuwe archiefbeheersysteem, zorg voor de collecties, draagkracht van dienst en medewerkers, vormingsbehoeften, enz. Na de finale sessie met de collega's leverden deze inzichten en gegevens al een eerste ruwe SWOT-analyse op.

Ondertussen werden ook de noden en ontwikkelingen, op lokaal vlak maar vooral op regionaal niveau, verder in kaart gebracht. Alle betrokken partners in de regio fysiek te bevragen bleek onhaalbaar zodat een digitale nodenbevraging werd opgezet. Deze werd goed beantwoord en bleek vooral gunstig te staan t.a.v. een regionaal platform voor de geïntegreerde ontsluiting van diverse archieven en collecties binnen de regio. Verder werd overlegd met Erfgoedcel Mechelen, onze eerste en oudste partner in de regionale werking. Daarnaast voerde het team gesprekken met de 2 andere erfgoedcellen, Erfgoedcel Rivier&Land en Kempens Karakter. Het team sprak ook met de archivariissen van Lier en Duffel om hun noden te detecteren en ideeën af te toetsen. Op basis van deze verzamelde input, alle ideeën, bezwaren, vaststellingen, etc. stelde het planningsteam een definitieve SWOT samen.

Uit de daarop volgende conclusies vloeiden de eerste bouwstenen voort waarmee het team de strategische doelstellingen kon formuleren. Na en met het aftoetsen met de Strategische Visienota van de minister werden ook de operationele doelstellingen en acties vastgelegd. Deze werd daarna verder aangevuld en scherp gesteld. Stapsgewijs werden ze werden SMART gemaakt, van indicatoren en timingen voorzien en zo realis-

tisch mogelijk ingeschat qua mensen en middelen. Het werd daarbij snel duidelijk dat daarvoor bijkomende subsidiëring nodig zal zijn. Tijdens dit proces werd regelmatig teruggekoppeld met de collega's van de Erfgoedcel, Museum Hof van Busleyden, directeur Vrije tijd en de schepen van Cultuur. Het beleidsplan voor 2024-2028 dat uit dit intense planningstraject voortvloeide en het voorstel tot verhoging van de financiële middelen werden opgenomen in het subsidiedossier dat begin 2023 bij de Vlaamse Gemeenschap werd ingediend.

2 PUBLIEKSWERKING

2.1 Leeszaalwerking - openingsuren

De leeszaal (1ste verdieping) is open op:

dinsdag en donderdag van 8.30 tot 12u. en van 13 tot 17u.

woensdag van 8.30 tot 12u. en van 13 tot 19u.

zaterdag van 8.30 tot 12u.

Opmerking: deze openingsuren gelden voor de reguliere werking.

Tot mei van dit jaar werd de leeszaalwerking nog beperkt door het werken met reservaties.

Zie ook hieronder.

2.2 Bezoekerscijfers leeszaalen en websites

	2019	2020	2021	2022
Leeszaalwerking				
Aantal bezoeken leeszaalen	938	434	152	463
Aantal aanvragen voor raadpleging van documenten en boeken (1)	3.610	1.449	596	1.378
Bezoeken websites				
Website Stadsarchief	25.100	27.900	31.800	21.000
Website Regionale Beeldbank	22.191	29.586	31.976	27.236
Website Genealogische Bronnen Rivierenland	28.500	35.300	49.200	46.900
Website Archiefbank Mechelen	4.381	2.648	3.621	3.542
Totaal bezoeken websites	80.072	99.434	116.597	98.678
Aantal volgers facebookpagina	1.804	2.115	2.375	2.570

- (1) Heeft betrekking op aanvragen van stukken via leeszaalformulieren. Elke aanvraag kan betrekking hebben op 1 tot 5 aangevraagde stukken. Het aantal stukken, geraadpleegd via de digitale bestanden en de databanken beschikbaar in de leeszaal, wordt hier niet meegerekend.

Ingebruikname van nieuwe sociaal mediakanaal in 2022:

<https://www.youtube.com/@Stadsarchiefmechelen>

2.3 Specifieke informatieverstrekking aan het publiek

	2019	2020	2021	2022
Genealogische opzoeken - niet betalend (< 15 min. opzoektijd)	36	33	66	71
Genealogische opzoeken - betalend (> 15 min. opzoektijd)	1	0	0	0
Genealogische opzoeken voor dienst begraafplaatsen	58	58	17	2
Milieuvergunningen – aantal aanvragen informatie (particulieren/diensten)	83	53	20	37
Bouwvergunningen - aantal aanvragen raadpleging (periode vóór 1962) (particulieren/diensten)	132	145	196	215

2.4 Leeszaalwerking

De combinatie van Coronamaatregelen en de laatste fases van de renovatiewerken in het gebouw leidden ertoe dat de toegang tot de openbare leeszaal in de eerste 4 maanden van het jaar nog steeds ingeperkt werd. Het maximum aantal bezoekers werd gelimiteerd tot 3 personen op hetzelfde moment en enkel na reservatie kon men in de leeszaal terecht. Vanaf 3 mei kon eindelijk de reguliere leeszaalwerking met vrije toegang heropgestart worden.

Qua erfenis van de 'coronaperiode': ondanks de moeilijke omstandigheden konden ook enkele positieve gevolgen genoteerd worden. Op het vlak van digitale dienstverlening is scanning-on-demand nog meer op de voorgrond gekomen. De publieksaanvragen voor digitalisering op maat bleven binnenkomen. Door nieuwe en uitgebreide eigen scanapparatuur kon daaraan tegemoet gekomen worden. Daarnaast bleven bezoekers ook daarna gebruik maken van het – oorspronkelijk 'Coronagebonden' - aanbod om vooraf stukken te reserveren, ondanks het feit dat dat niet meer verplicht was. Het op voorhand uithalen en klaarleggen van de stukken leverde tijdswinst voor de bezoekers en had voor de medewerkers als praktisch voordeel dat het ophaalwerk efficiënter georganiseerd kon worden.

2.5 Herinrichting publieks- en werkruimtes

In de laatste maanden van 2021 werden pleisterwerken en vooral schilderwerken uitgevoerd op de volledige derde verdieping (zolderverdieping) en in de publiekstraphal. De nieuwe ramen in publieks- en werkruimtes werden voorzien van zonnewering en vloerbedekkingen 3de verdiep. Begin 2022 werden deze werken voltooid. De voormalige leeszaal op de 3de verdieping werd daarna verder ingericht als multifunctionele publieks-, werk- en vergaderruimte, inclusief wifi, groot beeldscherm en geluidsinstallatie. Het 'atelier', ook op de derde verdieping, werd optimaal heringericht als bewerkingsruimte, voorzien van PC's, wifi en scan- en kopieertoestel. Vrijwilligers en medewerkers kunnen hier in aanzienlijk verbeterde omstandigheden opnieuw aan de slag voor de materiële en inhoudelijke bewerkingen van archieven en collecties. Met de plaatsing en ingebruikname van een nieuwe lift (voor personen en archieven) in juni kon tot ieders voldoening het in 2020 opgestarte renovatietraject eindelijk afgesloten worden.

De voormalige leeszaal op de 3de verdieping, vernieuwd en in gebruik genomen als multifunctionele ruimte

2.6 Regionale Beeldbank

In 2021 maakte het Stadsarchief werk van het optimaliseren van de metadata en gebruikte thesauri in het collectieregistratiesysteem Atlantis voor een verbeterde ontsluiting van de Regionale Beeldbank. Het voorbije jaar werd met de deelname aan het zogenoemde Digibou-project verder ingezet op de verdieping en verrijking van de metadatering. Een doelstelling binnen het project was om nog niet gedigitaliseerd beeldmateriaal refererend aan de Bourgondische erfenis in Mechelen in de Regionale Beeldbank op te nemen en voor het publiek toegankelijk te maken. Voor een uitgebreide beschrijving van de werkzaamheden in het kader van het Digibou-project en de betekenis ervan voor de Regionale Beeldbank, zie 2.7.

De circa 3000 stuks beeldmateriaal uit de collecties van het Stadsarchief en van de regiopartners het Aartsbisschoppelijk Archief Mechelen-Brussel, het groentemuseum 't GROM en de heemkundige kring "Erf en Heem" (Sint-Katelijne-Waver) werden in 2021-2022 gedigitaliseerd. Door gewijzigde plannings bij de technische partner kon het uploaden in de databank niet meer in dit jaar gerealiseerd worden. In 2023 zou dit aan bod moeten komen.

Qua dienstverlening ondersteunde het Stadsarchief via de beeldbank ook dit jaar tal van lokale, regionale en (inter)nationale initiatieven door beeldmateriaal en bijhorende informatie aan te leveren. In totaal werden zo'n 220 beelden geleverd aan stedelijke initiatieven (Stadsmagazine de Nieuwe Maan, (erfgoed)lezingenreeks Soirée MuzE, ...) en aan externe aanvragers (particulieren, onderzoekers, uitgeverijen, buurtcomité Heihoek, enz.). Dat gebeurde voornamelijk kosteloos daar waar het kleinschalige en/of non-profit activiteiten betrof, die zich situeerden in de sectoren van het erfgoed, kunsten, monumentenzorg, heemkunde en wetenschappelijk onderzoek. Het aantal bezoeken aan de website van de Regionale Beeldbank kende een lichte terugval: van 31.976 sessies in 2021 naar 27.236 in 2022. Mogelijk is dit een gevolg van het voorlopig uitblijven van nieuwe raadpleegbare beeldcollecties.

2.7 DIGIBOU-project - Museum Hof van Busleyden - Stadsarchief

Het Stadsarchief participeerde het voorbije jaar in project 'Een digitale toekomst voor de Bourgondische erfenis' alias DIGIBOU (opgestart najaar 2021). Het project wil digitale metadata van objecten en andere collectiestukken m.b.t. de Bourgondische Renaissance en afkomstig uit de collecties van Museum van Busleyden en het Stadsarchief Mechelen geschikt maken voor onderzoek, waardering, publiekswerking en hergebruik door derden. Voor het Stadsarchief Mechelen was van in het begin duidelijk dat de collectie van topografische zichten op Mechelen van kanunnik Joannes Schoeffer (1804-1877) en een aantal verluchte Bourgondische handschriften in aanmerking kwamen. De doelstellingen inzake waardering en publiekswerking worden gerealiseerd door het opschonen, vervolledigen en verrijken van deze data op basis van standaardthesauri en het publiceren van de objectrecords als Linked Open Data. Daardoor wordt de collectie beter toegankelijk en kunnen verbanden gelegd worden tussen objecten en historische data, personen en feiten.

Het project omvatte vijf werkpakketten: Projectmanagement, Dataprocesing, Digitalisering en duurzame bewaring, Datapublicatie, Communicatie en expertisedeling. De leden van het projectteam stonden – elk met hun specifieke expertise – in voor de uitvoering van bepaalde aspecten van de werkpakketten of boden ondersteuning bij de uitvoering ervan. Wekelijks was er een overlegmoment. Ook werd maandelijks gerapporteerd aan het begeleidingsteam voor de opvolging en eventuele bijsturing van het project. De tussentijdse resultaten werden voorgelegd aan de klankbordgroep met externe partners voor feedback. Vanwege het Stadsarchief namen drie medewerkers in wisselende bezetting deel aan het projectteam, begeleidingsteam of de klankbordgroep.

Museum Hof van Busleyden en het Stadsarchief Mechelen ontwikkelden een methodiek om de kennis over het Bourgondisch-gerelateerd erfgoed van beide instellingen correct te registreren, te structureren en te verdiepen.

Gestart werd met de selectie van het Bourgondisch-gerelateerd erfgoed in de collecties van de twee Mechelse instellingen. Van deze objecten werd de basisregistratie geoptimaliseerd door de data op te schonen, aan te vullen en te verrijken. De objecten werden voorzien van een *persistent identifier* (PID). Op basis van historisch en collectieonderzoek werd de kennis over de kernstukken verdiept en werden relaties gelegd tussen de objecten onderling en tussen objecten en historische personen, instellingen, gebouwen, concepten en gebeurtenissen. Zo werd rond de objecten een netwerk van betekenis gecreëerd. In Atlantis (Stadsarchief) moesten de velden apart worden aangemaakt voor het creëren van de associaties en leggen van relaties. De bewerkte data in het collectieregistratiesysteem Atlantis vormde bij het Stadsarchief de basis voor een datamodel dat werd gebruikt voor de mapping van de Atlantisvelden naar de OSLO-uitwisselingsstandaard.

De resultaten worden gepubliceerd op publieke platformen (zoals Wikimedia-platformen, websites van de instellingen, of CEST) en het streven is de data in OSLO-formaat ter beschikking te kunnen stellen. Deze kunnen worden gebruikt voor onderzoek, collectiewaardering en publiekstoepassingen.

Van de collectie van Stadsarchief Mechelen zijn alle voor het project geselecteerde kernstukken reeds gedigitaliseerd, met uitzondering van het register van centrale rederijderskamer “Jesus met de Balsemblomme” (1512). Het zal volgens de Metamorfoze Light richtlijnen worden gescand en aan de Regionale Beeldbank worden toegevoegd. De bedoeling is om in het kader van het contentpartnerschap met meemoo de gedigitaliseerde objecten op termijn duurzaam in het archiefsysteem van meemoo op te slaan. Het project hield voor de archivariissen deelname in aan het projectteam (wekelijks), het begeleidingsteam (maandelijks) en aan de klankbordgroep met externe experts op 28 april en 21 november. De inhoudelijke inbreng rond de associaties en relaties tussen de objecten verliep via een 4-tal aparte werkgroepsessies.

2.8 Erfgoedvrijwilligerswerking

De vrijwilligerswerking stond in 2021 noodgedwongen op een laag pitje. Slechts in bepaalde periodes konden op beperkte schaal de vrijwilligers aan de slag. Een teamuitstap was evenmin haalbaar in 2021. Dit maakten we meer dan goed in 2022. De vrijwilligers bleven – op hun vraag – ook aan de slag in de zomermaanden, waardoor een recordhoeveelheid aan vrijwilligerswerk werd verzet. Het Stadsarchief kon in 2022 rekenen op 14 vaste vrijwilligers. Twee nieuwe vrijwilligers versterkten het vrijwilligersteam: Annemie Philipsen en Maurits Meyers.

Om de interne banden aan te halen en te versterken organiseerde het Stadsarchief in het najaar een grote en een kleinere teamuitstap met vrijwilligers en archiefmedewerkers.

Teamuitstap Abdij van Park, Leuven, 16 september 2022:

Na enkele jaren uitstel kon de jaarlijkse teamuitstap met de vrijwilligersploeg weer doorgaan. De samen gekozen bestemming was de Abdij van Park in Leuven. De voormiddag omvatte een bezoek aan de Alamire Foundation, waar algemeen directeur Bart Demuyt de werking toelichtte en een rondleiding gaf in de 'Library of Voices'. In dit interactief onderzoekscentrum, gevestigd in de gerenoveerde Norbertuspoort, wierpen we een blik achter de schermen en werden we getraakteerd op een streepje Vlaamse polyfonie. Na een lunchpauze in brasserie De Abdijmolen, traden we in de voetsporen van de paters en vertelde onze gids van PARCUM meer over het alledaagse leven in de abdij. Als leuk extraatje nam archivaris Stefan ons nadien nog mee naar de eeuwenoude abdijsarchieven. De opgedane indrukken van een geslaagde dag werden verder besproken bij een frisse pint in Café Sport aan het Leuvense station.

Vrijwilligersoverleg en kleinere teamuitstap in Mechelen 25 november 2022:

In het Diocesaan Pastoraal Centrum, het voormalig Groot Seminarie, organiseerden we een vrijwilligersoverleg met uitgebreide evaluatie en bespreking van de werking. We keken terug op de afgelopen jaren en polsten bij de vrijwilligers wat goed was en wat beter kon. Nadien werden we rondgeleid door archivaris Gerrit Vanden Bosch in het Aartsbisschoppelijk Archief. De namiddag werd afgesloten met een drankje in Café LUX28, het cinemacafé van Lumière Mechelen.

2.9 Medewerking aan tentoonstellingen

De structurele samenwerking rond de wisselbruiklenen voor de permanente opstelling werd tijdelijk stopgezet aangezien het Museum Hof van Busleyden vanaf maart 2022 zijn deuren sloot voor grondige renovatiewerken aan het historische gebouwencomplex.

In de ondergrondse expositieruimtes van het museum bleven wel nog tijdelijke tentoonstellingen plaats vinden. Zo gaf het Stadsarchief voor de tentoonstelling “Verborgene Parels. Zeven eeuwen meesterwerken uit Mechelen”, van 11/11/2022 tot en met 25/06/2023 te zien in het Museum Hof van Busleyden, volgend stuk in bruikleen: Modelboek met meesterproeven voor de Mechelse glazeniers (Varia 571), gewaardeerd om zijn unieke erfgoedwaarde en aldus erkend als Vlaams topstuk.

Het Stadsarchief gaf tenslotte het drukwerk “*Constitutionéelen act voorgegaen door de verklaring der rechten van den mensch ende van den borger, gepresenteert aen het Fransch volk door de Nationale Conventie den 24 Juny 1793, het tweede jaer der Fransche republiek (1795)* door Willem Verhoeven” (nr. M.4466/a) uit zijn Erfgoedbibliotheek in bruikleen aan Kazerne Dossin - Memoriaal, Museum en Onderzoekscentrum over Holocaust en Mensenrechten. Het stuk maakte deel uit van de tentoonstelling “Universal Human Rights”, die daar plaats vond van 9 februari tot en met 11 december 2022.

2.10 Rondleidingen/groepsbezoeken

Het Stadsarchief ontvangt jaarlijks regelmatig groepen scholieren, studenten of cursisten uit het brede onderwijsveld. Daarnaast verzorgen we ook rondleidingen voor organisaties en verenigingen.

In 2022 werden de volgende groepen ontvangen:

- 22 maart: Rondleiding voor de cursisten ‘Ambassadeur van Mechelen’ (Crescendo CVO - Campus Mechelen, docent: Patrick De Greef)
- 26 april: Rondleiding in Expo Schoolreis door de Tijd voor leerlingen van de school Ursulinen Mechelen, in het kader van Erfgoedweek
- 29 april: Rondleiding in Expo Schoolreis door de Tijd voor leerlingen van de school BA Pitzemburg Mechelen, in het kader van Erfgoedweek
- 19 mei: Rondleiding voor het archiefvrijwilligersteam van Dijk92 (Erfgoedcel Land van Dendermonde; archivaris Liese Vandoninck)
- 6 juli: Rondleiding voor 25 kinderen van het Museumkamp Hof van Busleyden gekoppeld aan de tentoonstelling ‘Gap in the Clouds’ (Ricardo Brey). Het thema van de rondleiding was ‘botanica’. In het Stadsarchief maakten de Museumkampers onder andere kennis met het *Cruydeboek* van de Mechelse arts Rembert Dodoens.
- 25 augustus: Rondleiding voor groep belangstellenden o.l.v. Luc Cortebeek, oud-voorzitter ACV en VDAB.
- 22 september: Rondleiding voor Bertrand Peeters en medewerkers van het Malinwa Archief (de KV Mechelen – erfgoedvereniging waarmee het Stadsarchief een bruikleenregeling onderhoudt)

- 29 september: In het kader van 'Cultuurshock' trokken leerlingen uit het derde middelbaar een hele dag op ontdekkingsstocht langs de Mechelse cultuurhuizen. Er kwamen gedurende de hele dag vijf klassen (derde middelbaar COLOMAplus en BimSem) kennismaken met de werking van het STADSARCHIEF. We kregen in totaal 120 leerlingen over de vloer. De 'cultuurshockers' bezochten de depotruimtes en kregen unieke topstukken uit de collectie te zien. Cultuurshock ontstond vanuit het Onderwijs Overlegplatform (OOM) en kwam tot stand in samenwerking met de Stad Mechelen, de secundaire scholen BimSem Mechelen en COLOMAplus, de LABO-werking van Thomas More hogeschool en vijftien verschillende cultuurhuizen in de Dijlestad.
- 11 oktober: Rondleiding voor de cursisten van de opleiding 'Stadsgids Mechelen' (Crescendo CVO - Campus Mechelen, docent: Patrick De Greef).
- 12 oktober: Bezoek van studenten van de master-na-master Archivistiek (docent: archivaris Erwin). Ze kregen een gevarieerd programma voorgeschoteld, van presentaties tot doe-opdrachten.
- 25 oktober: Rondleiding voor Eric Vloeberghs en co, bestaande uit boekverzamelaars.
- 21 november: Rondleiding voor de Vrienden van Sint-Rombouts (organisator Patrick De Greef).
- 13 december: Afsluitende les van de master-na-master Archivistiek (docent: Erwin).

Wegens beperkte toegankelijkheid van het archiefgebouw in het voorjaar gaf archivaris Koen Vermeulen op 25 januari en 8 februari twee algemene presentaties (in plaats van rondleidingen) aan de cursisten 'Ambassadeur van Mechelen' (Crescendo CVO, docent: Eva Vaes) in de CVO-Campus Mechelen.

2.11 Medewerking aan Erfgoeddag "Erfgoeddag maakt school!"

Het Erfgoeddagthema dit jaar was 'Erfgoeddag maakt school!'. Als onderdeel van de Erfgoeddag in Mechelen op 24 april organiseerde het Stadsarchief de 'Expo Schoolreis door de Tijd'. In een goed ontvangen multimediale tentoonstelling in de vernieuwde zolderruimte ontdekten bezoekers de middeleeuwse en vroegmoderne wortels van het huidige Mechelse schoollandschap. Unieke documenten van het Mechelse schoolverleden zoals vijftiende-eeuwse charters, partituren van een wereldberoemde polyfonist, een astronomisch boekje van een vermaarde grootschoolstudent en een zestiende-eeuwse sollicitatiebrief van een leraar werden tentoongesteld. Doorlopend werd een mini-documentaire vertoond over het onderwijs in de Stad Mechelen tijdens het ancien régime (1200-1800). In de Mechelse school TSM (de centrale hub voor de Mechelse Erfgoeddagactiviteiten) werd een tweede scherm opgesteld waar deze mini-docu ook werd afgespeeld. Daarnaast kregen tal van dubbels uit onze collectie van conservatoriumaffiches een tweede leven in de Erfgoeddagtentoonstelling 'Muzen op Posterformaat', die te bewonderen was in het Stedelijk Conservatorium voor Muziek, Woord & Dans Mechelen.

Wie Erfgoeddag op 24 april gemist had, kon tijdens Erfgoedweek (25 t.e.m. 29 april; eerste editie dit jaar) de 'Expo Schoolreis door de Tijd' in het Stadsarchief nog bezoeken. Daarnaast presenteerden we van 26 april tot en met 5 mei elke dag een deel uit de documentaire op onze Facebookpagina. Tijdens de Erfgoedweek kreeg het Stadsarchief nog twee klassen van de Mechelse scholen Ursulinen (26 april) en Pitzemburg (29 april) over de vloer (zie 2.9 Rondleidingen).

De Expo Schoolreis door de Tijd in het Stadsarchief

2.12 Werking rond participatie, diversiteit, inclusie

Vanuit het motto 'Iedereen voor erfgoed - erfgoed voor iedereen' werkt het Stadsarchief al jaren aan een meer participatieve werking. Samen met de Erfgoedcel heeft het een gedeelde visie op participatie en meerstemmigheid en levert het via structureel overleg e.a. initiatieven de nodige inspanningen om vrijwilligers en nieuwe doelgroepen sterker te betrekken bij de archiefwerking (zie ook 2.7 Erfgoedvrijwilligerswerking).

Daarnaast leverde het Stadsarchief inspanningen om nieuwe inzichten rond participatie te verwerven en kennis daarrond te delen. Zo nam archivaris Willy Van de Vijver deel aan de 3-delige "Basiscursus participatie in archieven", georganiseerd door FARO en Archiefpunt. Tijdens een sessie in het Rijksarchief Antwerpen op 15 september leverden hij en DOT-projectcoördinator Kim Parys ook een bijdrage d.m.v. een presentatie over het regionale 'Dromen over Thuis' (DOT)-project rond het migratie-erfgoed in Mechelen, Willebroek en Sint-Katelijne-Waver (2021-2023). Willy Van de Vijver ging daarbij in op de ondersteunende rol van het Stadsarchief en de uitdagingen die ermee gepaard gingen.

Verder neemt het Stadsarchief deel aan de activiteiten van de Werkgroep Mechelen Dekoloniseert. Deze werkgroep fungeert als overlegplatform rond de omgang met het koloniale verleden en zet vanuit het diversiteitsbeleid trajecten en projecten op in nauwe samenwerking met de vertegenwoordigers uit diverse domeinen waaronder de plaatselijke erfgoedsector (Stadsarchief en Erfgoedcel). Eén van de initiatieven was de deelname van de Werkgroep aan een participatieve gespreksavond (18 november) met bewoners en belanghebbenden rond de straatnaamwijziging van de Van Kerckhovenstraat. Deze straatnaam, verwijzend

naar een beruchte Mechelse koloniaal uit de Congo Vrijstaat-periode, diende een nieuwe naam te krijgen. Vanuit de Werkgroep werden voorstellen gedaan om een meer diverse en inclusieve invulling te geven door o.m. verwijzingen naar bijzondere Congolese personen uit dezelfde periode. Door een gespannen en gepolariseerde sfeer e.a. omstandigheden is dat niet gelukt hetgeen aanleiding vormde om de toekomstige aanpak van deze materie grondig te (her)evalueren. Het Stadsarchief leverde daarnaast aan de Werkgroep en de betrokken stadsdiensten de nodige inhoudelijke info over het koloniaal monument op de Schuttersvest. Ook rond dit beladen symbool werd/wordt door de Werkgroep aan een nieuwe invulling en functie gewerkt, dit in nauwe samenwerking en dialoog met vertegenwoordigers van de betrokken gemeenschappen en andere organisaties.

*Koloniaal monument aan de Schuttersvest, 1954
(Regionale Beeldbank, nr. SME001011381)*

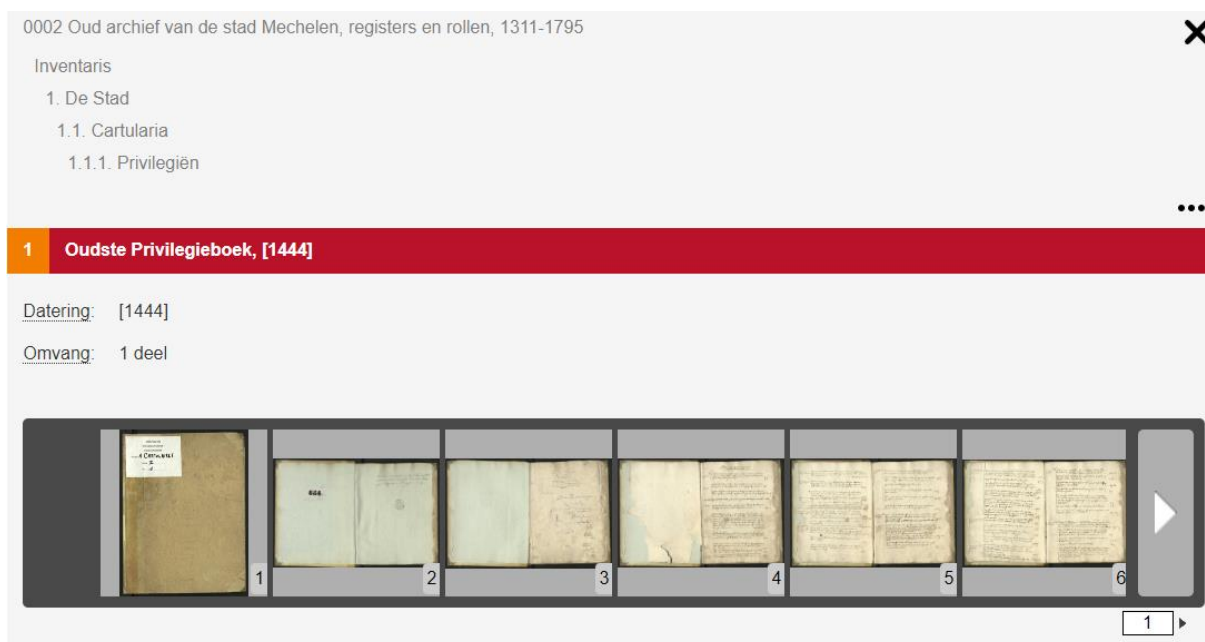
3 ONTSLUITING

3.1 Interne automatisering en digitalisering: nieuw archiefbeheersysteem MAIS-flexis

Het Stadsarchief wil het archiefbeheer en de toegankelijkheid van de collectie verbeteren en de online dienstverlening aan het publiek sterk uitbreiden en laagdrempelig maken. Hefboom hiervoor is de ingebruikname van een nieuw allesomvattend archiefbeheersysteem. Tijdens de eerste helft van 2022 is gewerkt aan de implementatie van het archiefsysteem MAIS-flexis van en door het bedrijf De Ree archiefsystemen (Groningen, NL).

Naast de software-implementatie en het inrichten van de databank is werk gemaakt van het omzetten van archieftoegangen (inventarissen) naar het nieuwe systeem. Hierop aansluitend werd de databank van de zogenoemde 'plakbrieven' (affiches met aankondigingen), de afdeling 'Mechelse bibliotheek' van de Erfgoedbibliotheek van het Stadsarchief en de databank van de bouwdoosiers (1770-1961) naar MAIS-flexis geconverteerd. De toegang op de (openbare) bevolkingsregisters werd van een aparte zoekingang voorzien waardoor de personen die in deze registers voorkomen 'als een nadere toegang op' kunnen worden teruggevonden.

Vier medewerkers volgden een opleiding om de basismodule Beschrijven te kunnen gebruiken. Twee medewerkers leerden daarnaast ook hoe het beheer van het systeem werkt. Vanaf de zomer is MAIS-flexis in gebruik genomen en zijn de data ook online voor het publiek raadpleegbaar. Sindsdien wordt stelselmatig (meta-)data toegevoegd. Via het webportaal <https://www.archieven.nl/mi/700/> kunnen bezoekers gedigitaliseerde archiefstukken met bijhorende beschrijving (metadata) raadplegen.

Schermwergave van gedigitaliseerde registers uit de reeks Cartularia van de Stad (Oud Archief), zoals opgenomen in de nieuwe archiefdatabank MAIS-flexis

3.2 Ontsluitingsactiviteiten

3.2.1 Inventarisatie van het familiearchief du Trieu de Terdonck

De inventarisatie van het archief van de Mechelse adellijke familie du Trieu de Terdonck werd destijds opgenomen door voormalig Mechelse archivaris Dieter Viaene (heden archivaris bij Stadsarchief Brugge). Na jarenlange inspanningen door onze ex-collega kwam de definitieve ontsluiting van dit omvangrijke en historisch waardevolle familiearchief stilaan in zicht. Na de voorbije ongunstige periode kon de afwerking in 2022 hernomen worden.

3.2.2 Ontsluitingsactiviteiten van vrijwilligersgroep “De Ware Vrienden van het Archief”

De Ware Vrienden van het Archief publiceerden in 2022 volgende titels in de reeks ‘De Ware Vrienden van het Archief van Mechelen’:

Nr.	Titel	Auteur(s)
20	<i>Testamenten reg. 16 (1574-1576), reg. 15 (1565-1574) en reg. 14 (1563-1569)</i>	François Van der Jeught, Marvin Olbrechts & Jan Peeters
21	<i>Testamenten reg. 13 (1549-1563), reg. 12 (1554-1558) en reg. 11 (1548-1554)</i>	François Van der Jeught, Marvin Olbrechts & Jan Peeters
22	<i>Schepenakten Mechelen - Register 5 (1380-1384)</i>	Jan Meutermans
23	<i>Notariaat Jan Rombouts alias Van Ertborn register 654 (1629-1634)</i>	François Van der Jeught, Marvin Olbrechts & Jan Peeters

3.2.3 Ontsluitingsactiviteiten van de Erfgoedvrijwilligers

1) De vrijwilligers van het Stadsarchief werkten dit jaar stevig verder aan de beschrijving van de archiefreeks ‘Plakbrieven’. Van deze omvangrijke collectie publieke affiches beschreven ze bijna 2.000 nieuwe nummers! Op 13 juli inventariseerden ze de 14.000ste plakbrief en eind november werd de kaap van 15.000 geïnventariseerde affiches gerond. De verwachting is dat de volledige reeks in de loop van 2023 zal beschreven zijn.

2) Het project rond de vertaling en bewerking van de regesten van de stadscharters (1243-1792) werd in 2022 door vrijwilliger Annemi voltooid.

3) Vrijwilligers Willem en Fernand voerden metadata in van 190 schepenregisters in de databank Genealogische Bronnen Rivierenland.

4) Vrijwilliger Koen startte met de indexering van de Willebroekse bevolkingsregisters (met deelgemeenten Heindonk, Blaasveld en Tisselt).

5) Nieuwe vrijwilliger Annemie mat de inhoud van honderden kokers met iconografisch materiaal op ter voorbereiding van de inrichting van een nieuwe iconografische ruimte.

3.2.4 Herwerking van toegangen

Archivaris Koen startte – na een pauze in 2021 – opnieuw met de herwerking van de inventaris van V. HERMANS en P.-J. VAN DOREN, *Inventaire des archives de la ville de Malines. Tome sixième. Affaires civiles et ecclésiastiques*, (Mechelen, 1876), alias Inventaris Oud Archief, deel VI. Vrijwilligers Willem, Fernand en

Maurits zorgden daarbij voor de vertaling en nazicht van 1.400 beschrijvingen (deel Burgerlijke Aangelegenheden). Annemie controleerde de fysieke stukken, structureerde en herverpakte ze in zuurvrije dozen.

In het nieuwe archiefbeheersysteem MAIS-Flexis werden de scans van de eerste 50 stadsrekeningen (1311-12 tot en met 1371-72), 200 plakbrieven en zes cartularia op stukniveau gekoppeld in de toegangen.

Vrijwilligers Fernand en Willem aan de slag met de stukken uit het Oud Archief (Inventaris Deel VI)

3.2.5 Ontsluiting Stedelijke Erfgoedbibliotheek

3.2.5.1 Werkingscijfers

Aanwinsten (aantal titels)	2019	2020	2021	2022
Mechelse Bibliotheek	78	31	40	67
Mechelse Bibliotheek Reeksen	7	5	5	7
Algemene Bibliotheek	7	5	0	6
Algemene Bibliotheek Reeksen	0	0	0	0
Administratieve Bibliotheek	0	0	0	0

Tijdschriften (nummers)	271	153	221	191
-------------------------	-----	-----	-----	-----

20 boeken van de Mechelse bibliotheek kregen een nieuw nummer, omdat ze opgenomen werden in Anet.

De fichier van de Mechelse Bibliotheek werd bijgehouden tot en met nummer M.12226 (BA 9, BHA 22)

De fichier van de Algemene Bibliotheek werd bijgehouden tot en met nummer 22.972.

3.2.5.2 Anet-catalogus – Catalografie Mechelse Bibliotheek

De nadruk werd hoofdzakelijk gelegd op het nazicht en aanvulling van de ingevoerde werken in de Anet-catalogus. Ongeveer 1250 bibliografische records werden definitief behandeld.

3.2.5.3 Deelname aan MMFC II - Comites latentes ('Verborgten vrienden') – project 2021-2023

Het Stadsarchief engageerde zich in 2021 als projectpartner voor het traject 'Comites latentes' voor 2021-2023. Tijdens deze fase willen de Vlaamse Erfgoedbibliotheken (VEB) de verzamelde gegevens betreffende de handschriften in Vlaanderen verdiepen. Daarbij men zich vooral richten op twee lijnen: de beschrijving en digitalisering van kerkelijke collecties en van verzamelingen losse fragmenten. Wat het Stadsarchief betreft, komt daarbij vooral de focus op die 2de lijn en zal gefocust worden op de waardevolle collectie Middelnederlandse fragmenten.

Om een volledige en eenduidige identificatie van deze bijzondere fragmenten te bekomen en daarbij aansluitend de door meemoo geplande digitalisering ervan voor te bereiden, vond op 12 december een overleg plaats in het Stadsarchief. Deelnemers waren Dr. Godfried Croenen, projectleider MMFC, Prof. Dr. Remco Sleiderink, hoogleraar Middelnederlandse letterkunde (UA), Lobke Vanden Eynden, projectleider Digitalisering (meemoo) en archivaris Willy Van de Vijver. Laatstgenoemde nam op 22 september ook deel aan de bijeenkomst van de collegagroep 'Handschriften' die n.a.v. het MMFC/Comites latentes-project samenkwam in het Rijksarchief Antwerpen. Tijdens deze derde bijeenkomst van de collegagroep stond de expertise-uitwisseling rond handschriften en handschriftencollecties centraal.

3.2.5.4 Medewerking aan krantendigitaliseringsproject Nieuwe Tijdingen – selectie via Courant

Binnen het project Nieuwe Tijdingen werkt vzw Vlaamse Erfgoedbibliotheken aan de ontwikkeling van een grootschalig digitaliseringsprogramma voor het Vlaams krantenerfgoed. Om een overkoepelend programma en subsidiedossier op te stellen vroeg de organisatie aan alle betrokken collectiebeherende instellingen om een selectie van te digitaliseren krantentitels door te geven aan de hand van het online selectietool Courant. Aangezien de erfgoedbibliotheek van het Stadsarchief over een bijzonder rijk krantenbestand beschikt, kon deze opportuniteit niet genegeerd worden. Op basis van de reeds eerder aangeleverde gegevens uit de Abraham-krantendatabank en na het nodige tel- en opmeetwerk konden 86 krantentitels geselecteerd en beschreven worden. Van deze selectie werden 42 krantentitels aangeduid als hoogste prioriteit voor het Stadsarchief. De omvang van deze prioritaire selectie bedraagt circa 330.000 (!) krantenpagina's waarvan het grootste aandeel bestaat uit 240.000 pagina's van de Gazet van Mechelen, periode 1973-1996.

3.3 Digitaliseren van bronnen

3.3.1 Regionale databank en website Genealogische Bronnen Rivierenland

Sinds 2014 was Mechelse Genealogische Bronnen dé online genealogische databank bij uitstek voor iedereen die op zoek is naar informatie over zijn of haar Mechelse voorouders. De aangeboden bronnen zijn historische documenten met persoonsgegevens, die volledig openbaar zijn, zoals bijvoorbeeld de registers van de burgerlijke stand, bevolkingsregisters, parochieregisters, enz. De databank wordt jaarlijks uitgebreid en aangevuld met nieuwe gedigitaliseerde bronnen. Dankzij de niet-aflatende inspanningen van vrijwilligers, enthousiastelingen en samenwerkende organisaties worden de bijhorende gegevens op dagelijkse basis aangevuld, gecontroleerd en waar nodig gecorrigeerd. Deze databank voor stamboomonderzoek behoort tot de top in Vlaanderen. Via zijn regionale rol wil het Stadsarchief dit fel gewaardeerd publieksinstrument met de gemeenten en steden uit de Mechelse regio delen en uitbouwen tot een regionaal platform voor genealogische bronnen.

In 2020 ging het Stadsarchief Mechelen een partnerschap aan met Archief Lier, de archiefdienst van de Stad en OCMW Lier. Dankzij de Lierse vrijwilligerswerking zullen bevolkingsregisters, akten van de burgerlijke stand en parochieregisters komende jaren ontsloten worden. Om de regionale werking en ambities beter in de verf te zetten, wijzigde de naam van de website in april 2021 van 'Mechelse Genealogische Bronnen' naar 'Genealogische Bronnen Rivierenland' (GBR) en kreeg de website een algemene herziening.

In 2022 sloten de gemeentearchieven van Willebroek en Duffel zich aan bij Genealogische Bronnen Rivierenland. Beide archiefdiensten leverden beelden van de bevolkingsregisters en van de akten van de Burgerlijke Stand. Duffel zette in 2022 succesvol een vrijwilligerswerking op voor de ontsluiting van deze bronnen (via invoer van metadata). Archivaris Koen zorgde voor raad en ondersteuning bij deze opstart.

3.3.2 Digitaal krantenarchief Gazet van Antwerpen- Gazet van Mechelen (GvA-GvM)

In 2013 lanceerden het bedrijf Mediahuis, de provincie Antwerpen, de Universiteit Antwerpen en de erfgoedpartners uit Antwerpen en Mechelen (Stadsarchief en Musea & Erfgoed Mechelen) het online krantenarchief, te raadplegen via 'www.archief.gva.be'. Het uiteindelijke doel is het digitaal bewaren en raadpleegbaar maken van de beide kranten van 1891 tot vandaag. Momenteel is dit omvangrijke krantenarchief raadpleegbaar voor geregistreerde bezoekers. Het omvat alle jaargangen van Gazet van Antwerpen vanaf 3 november 1891 tot 30 dagen geleden en de jaargangen van Gazet van Mechelen vanaf 1896 tot en met 1972.

Samen met meemoo, het kenniscentrum voor digitaal cultureel erfgoed in Vlaanderen en Brussel, wordt in deze fase ingezet op het realiseren van een duurzame bewaring en toegankelijkheid van de gedigitaliseerde krantenpagina's en de bijhorende metadata. Meemoo stelt hiervoor zijn expertise en digitaal depotinfrastructuur ter beschikking. In 2022 vond een inventarisatie plaats van de aanwezige bestanden en metadata bij de betrokken partners: Mediahuis, Stadsarchief Mechelen, Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience en het bedrijf X-Cago. Hierop aansluitend vond een analyse plaats naar de data-structuur en -kwaliteit. Besloten is om het OCR-proces naar hedendaagse normen over te doen, zodat ook op het niveau van de krantenpagina's kan worden gearchiveerd en verder de ingest procedure en het beheer op maat van het digitaal depot van meemoo kan verlopen. Einde 2022 werd een bestek opgesteld en een workflow uitgetekend om de aanbesteding en de bijhorende processen van de diverse partners in goede banen te leiden. De aanbesteding is voorzien voor 2023. Vanuit het engagement en de ervaringen in dit project namen de archivissen ook deel aan de Klankbordgroep en aan de Collegagroep 'Krantendigitalisering' o.l.v. de Vlaamse Erfgoedbibliotheeken. Verder volgde archivaris Erwin Steegen het feedbackmoment op 17 maart rond de update van het onderzoek naar OCR-resultaten i.k.v. het krantendigitaliseringstraject Nieuwe Tijden.

3.3.3 Digitalisering stadsrekeningen en schepenregisters

In 2021 werden voorbereidingen getroffen voor de digitalisering van de 50 eerste stadsrekeningen (1311-12 tot en met 1371-72). Begin 2022 werd de digitalisering van deze middeleeuwse bronnen uitgevoerd door de firma iGuana. Eind 2022 werden opnieuw voorbereidingen getroffen voor de digitalisering van de 60 volgende stadsrekeningen (1372-73 tot en met 1434-35) door iGuana.

Vrijwilligers Willem en Fernand (her)digitaliseerden op wekelijkse basis de Mechelse schepenregisters in hoge resolutie met de boekscanner van het Stadsarchief. 412 registers werden integraal gescand, goed voor meer dan 70.000 beelden! Tot slot digitaliseerde vrijwilliger Willem zes middeleeuwse cartularia.

3.3.4. GIVE-glasplatenproject i.s.m. meemoo

Dankzij de steun van Vlaanderen en Europa, heeft meemoo in het kader van GIVE (Gecoördineerd Initiatief voor Vlaamse Erfgoeddigitalisering) een project opgezet om in 2022-2023 glasplaten uit Vlaamse collecties te digitaliseren. Het project werd mogelijk gemaakt door de financiële steun van de Europese Unie (EU) & EFRO (Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling). In 2021 vonden daarvoor al de eerste voorbereidingen en overleg plaats, waaraan ook het Stadsarchief deelnam. In totaal gaat het over 182.000 glasplaten verdeeld over 32 partners, waarvan het Stadsarchief Mechelen met circa 21.000 stuks qua omvang de 2de grootste deelnemer is. Dit was enkel praktisch haalbaar doordat de archiefvrijwilligers de voorbije jaren reeds 90 % van het voorbereidende inpak- en beschrijvingswerk verricht hadden.

Vanaf begin 2022 gingen medewerkers aan de slag om de nog niet ingepakte en geregistreerde glasplatencollecties klaar te maken voor verdere digitalisering. Het eigenlijke digitaliseren wordt uitbesteed aan een externe firma en gecoördineerd door meemoo. Vanaf februari kregen de collega's versterking van (achter-eenvolgens) meemoo-projectmedewerkers Ingrid De Weert, Lise Roose en Liam Geeraerts en archiefvrijwilliger Josine. Het voorbereiden houdt in dat elke plaatje apart ingepakt, genummerd, gelabeld en geregistreerd wordt alvorens het ingescand kan worden. Voor het inpakken van de glasplaatjes wordt gebruik gemaakt van zogenaamde *four flap*-enveloppes, geschikt voor glasnegatieven. Afgewerkte lijsten met bijhorende gegevens werden alvast opgenomen in de meemoo-databank. Eind 2022 konden bij de voorbereidingen de kaap van bijna 10.000 stuks gerond worden. Op 20 september haalde de firma GMS al een eerste kleinere collectie (Kinnet) op om daadwerkelijk te gaan digitaliseren. Het gros van de glasplatencollecties zal in 2022 ingescand worden.

4 VERZAMELBELEID

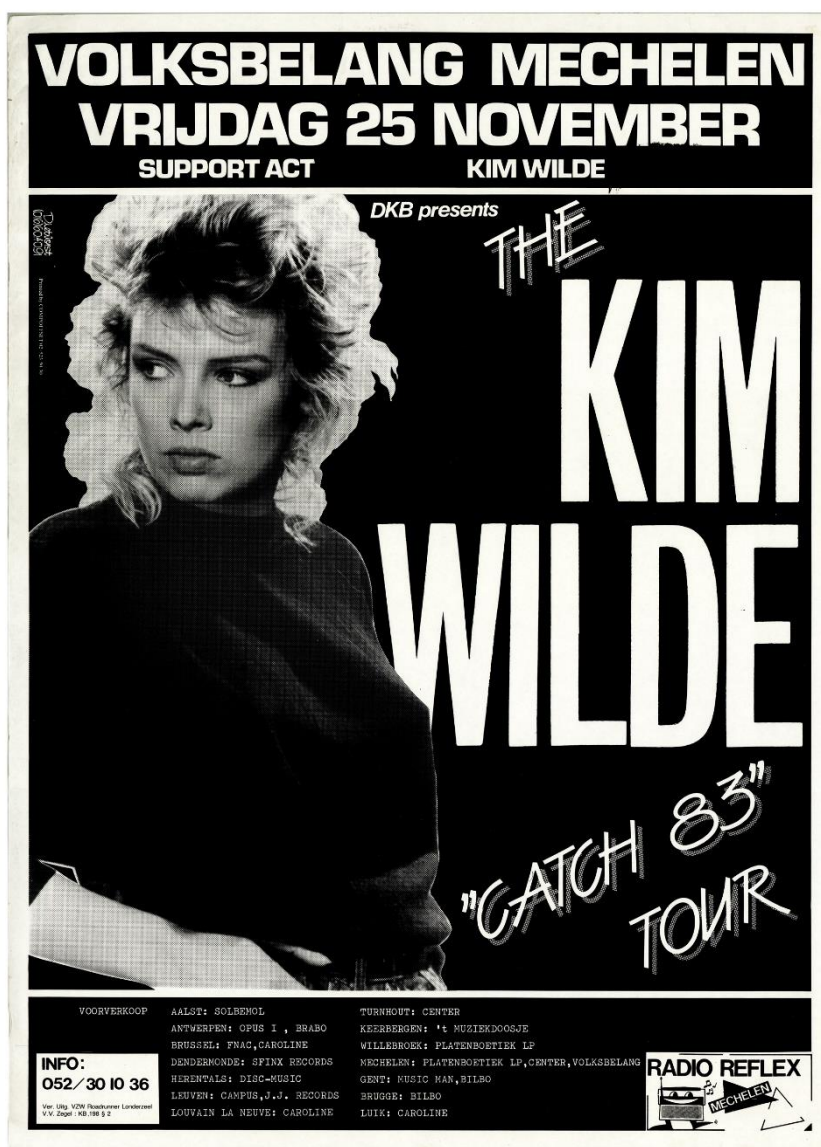
4.1 Aanwinsten via aankopen, bewaargevingen, schenkingen en overdrachten

Schenken

Het Stadsarchief mocht in de loop van dit jaar diverse schenkingen ontvangen vanwege particulieren en diverse organisaties. Bijzonderste aanwinst dit jaar was de film "Mechelen, metropool van het verleden", een documentaire uit 1942, gemaakt door de cineast Gaston Schoukens (1901-1961). Het gaat om een 35mm nitraatfilm op 1 spoel. Deze werd voor het eerst in Mechelen vertoond in cinema's CINEX en LUXOR op 23 oktober 1942, toen als bijfilm voor de galavoorstelling van de film 'de Vlaschaard' in Mechelen. Er werd lang aangenomen dat "Mechelen, metropool ..." verloren was gegaan tot het werk enkele jaren geleden alsnog opdook en in bezit kwam van Jan Somers, verzamelaar, kenner van het Mechelse film- en cinemaleven en lid van de Kortfilmkring Mechelen. De heer Somers vond dat de film best een definitieve plaats kreeg in het Stadsarchief. De plechtige overhandiging van de film vond plaats op 23 oktober in cinema Lumière, de oude stadsfeestzaal, tijdens een galavoorstelling waarmee de Kortfilmkring Mechelen (KFKM) haar 50-jarig bestaan afsloot.

Een andere opmerkelijke schenking was het vierdelige werk *Naaukeurige versameling der gedenkwaardigste zee en land-reysen na Oost- en West-Indiën*, door Pieter Vander AA verzameld en in 1707 uitgegeven in Leiden. Het werk was tijdens de Eerste Wereldoorlog uit 'een Mechelse bibliotheek' - welke is niet bekend - meegenomen door een Duitse soldaat, een Eisenbahn pionier uit een zogenaamd spoorwegregiment. Na zijn overlijden erfde zijn dochter de boeken. Een verwante van de soldaat, mevrouw Karin Bayliss uit Zwitserland, nam namens de genoemde dochter contact op met het Stadsarchief om de vier boekbanden terug naar Mechelen te laten komen. Deze bijzondere schenking werd in dank aanvaard.

Tenslotte verwierf het Stadsarchief in september een kleine maar erg mooie affichecollectie van de optredens die Roadrunner vzw in de jaren 1970 en 1980 organiseerde in Zaal Volksbelang.

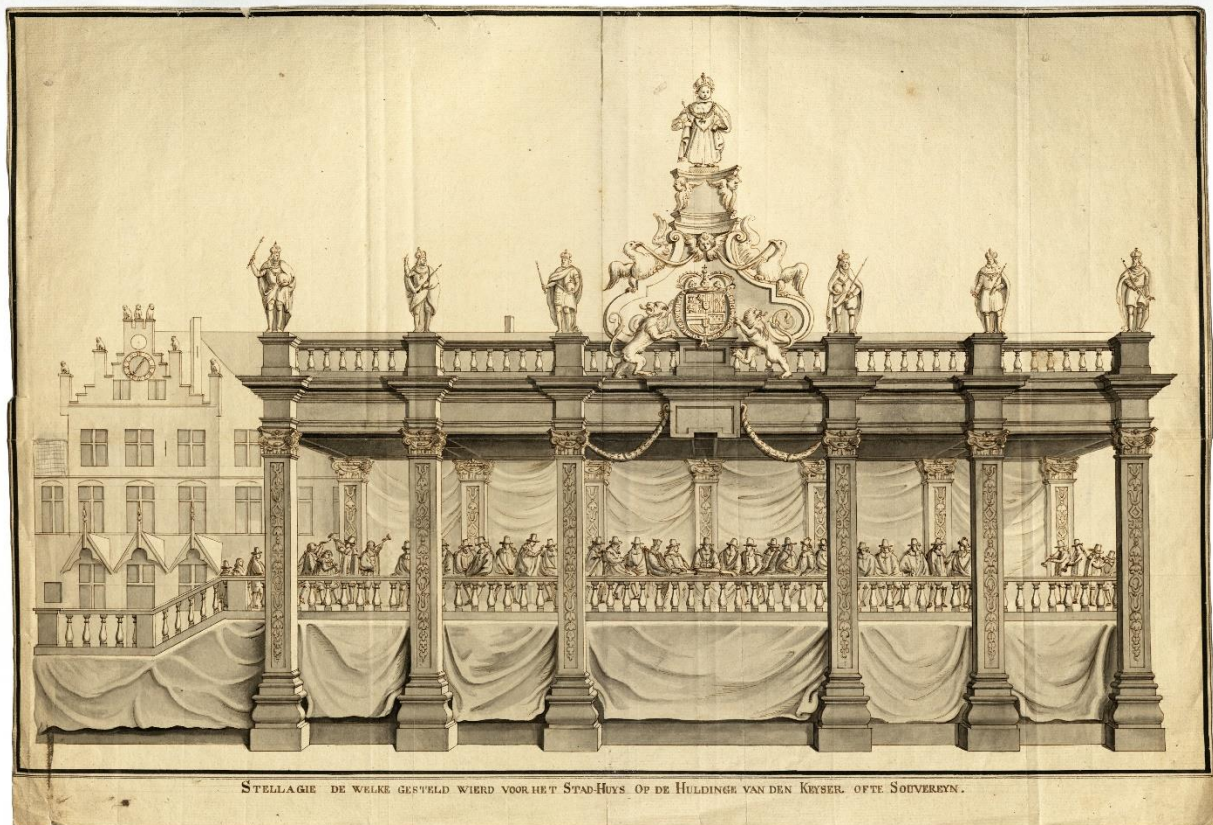

Affiche van het optreden van Kim Wilde in het Volksbelang, 1983

Aankopen

Op 1 oktober verwierf het Stadsarchief tijdens de veiling door Van de Wiele Auctions (Brugge) een Mechelse stadskroniek (lot 744). Onderzoeker Bram Caers stelde vast dat het gaat om een 17de eeuws handschrift uit de zogenaamde B-kroniektraditie, waarvan het Stadsarchief inderdaad al enkele exemplaren bezit. De verwijzing naar de 'eigen hand' van Cornelis Vermeulen vormt intrigerend element: hij is de derde auteur die werkte aan de B-kroniek (naast Rombout van den Riele en Nicolaes Steylaert).

Tijdens de veiling van 8-10 december 2022 bij Arenberg Auctions (Brussel) werden niet minder dan 17 kavels geveild met tekeningen van Mechelse gebouwen en stadsgezichten door de bekende Mechelse tekenaar Auguste van den Eynde, 1840-1860, samen zo'n ruim 140 zichten. Aangezien het Stadsarchief al twee uitgebreide collecties bezit waarvan de tekeningen identiek of gelijkaardig zijn, werd besloten enkel te bieden op unieke stukken. Op die manier kon lot 1080 verworven worden, zijnde een pentekening van de prachtig versierde tribune voor de ontvangst van de vorst voor het toenmalige stadhuis, einde 16de of begin 17de eeuw.

Pentekening door A. van den Eynde, aangekocht bij veilinghuis Arenberg (Brussel)

4.2 Afstoting, selectie en vernietiging

Om de statische archieven kwantitatief en kwalitatief beheersbaar te houden zorgt het Stadsarchief regelmatig voor de vernietiging van stukken die geen wettelijke waarde en/of erfgoedwaarde meer hebben. Dit gebeurt volgens de krachtlijnen van het collectiebeleid en in overeenstemming met de archiefwetgeving.

Selectie van OCMW-archief in de Battelsesteenweg

Na enkele jaren zonder selecties vernietigde het Stadsarchief in 2022 opnieuw archief. De voornaamste aanleiding hiervoor was het project van het OCMW-archief in de Battelsesteenweg (zie ook 6.2.3) dat via een aanbesteding liep. Archivaris Tom Haec van de firma Leve De Economie selecteerde de documenten die volgens de archiefwetgeving vernietigd mogen worden. Na afstemming over de voorgestelde vernietigingslijsten, regelde het Stadsarchief de formele goedkeuring en de vertrouwelijke vernietiging van het archief.

Uiteindelijk vernietigde het Stadsarchief in totaal ongeveer 900 lopende meter of 25 ton aan documenten van het archief in de Battelsesteenweg. Het gaat daarbij om allerlei stukken die geen wettelijke of historische waarde meer hebben zoals facturen, rekeninguittreksels, debiteurendossiers, loonfiches, huurdersdossiers, documentatie, verpleegkundige dossiers, aankoopdossiers, routinebriefwisseling en te vernietigen stukken van bouwprojecten. Dit vernietigde OCMW-archief dateert uit de periode 1942-2012.

Selectie medische dossiers Dodoensziekenhuis

Een ander belangrijk project was de verwerking van medische dossiers in het voormalige Dodoensziekenhuis (zie ook 7.1). Het gaat om dossiers van het eind van de jaren 1960 tot het begin van de jaren 1990 die zich nog in het gebouw van het vroegere ziekenhuis bevonden. De wettelijke bewaartermijn van deze patiëntendossiers is dertig jaar. Na analyse en afstemming met het Rijksarchief bewaarde het Stadsarchief

via een steekproef een vijftigste van deze dossiers. De overige dossiers, in totaal 180 lopende meter, werden vernietigd omdat de bewaartermijn ondertussen is verstreken.

Start project archieven stadhuis

Tenslotte startte eind 2022 een project voor de ontruiming van de archiefruimte in de stadhuiskeizers. Omdat volgens de huidige planning deze locatie tegen einde 2023 opgeheven zou worden, begon het Stadsarchief al met het in kaart brengen van de ruimte en de daar bewaarde archieven, dit ter voorbereiding van de selectie die in 2023 zal verder gezet worden. Uit een eerste analyse was het alvast duidelijk dat een groot deel van het archief in aanmerking komt voor vernietiging.

Lidmaatschap selectiecommissie gemeenten

Informatiebeheerder Wouter Kesteloot werd in november lid van de selectiecommissie gemeenten. Als commissielid zorgt hij voor de aanmaak van series of categorieën bestuursdocumenten in het serieregister. Zo evalueert hij series van lokale besturen en is hij betrokken bij de creatie van sjabloonseries. De series in het serieregister worden vanaf januari 2024 de standaardprocedure voor vernietiging van archief en zullen hierdoor de vernietigingsprocedure via het Rijksarchief vervangen.

5 ONDERZOEK

5.1 Delen van de collectie onderzoeken en (verder) toegankelijk maken in overleg en/of samenwerking met onderwijs- en onderzoekspartners

Archivaris Koen Vermeulen schreef verschillende bijdragen voor de rubriek 'Beelden uit het verleden' in het Mededelingenblad van de Koninklijke Kring voor Oudheidkunde, Kunsten en Letteren van Mechelen, alsook voor de rubrieken 'Vroeger & Nu' en 't Verhaal van' in het stadsmagazine Nieuwe Maan. Daarnaast deed hij voor de verhaallijn van de Erfgoeddagdocumentaire 'Schoolreis door de Tijd' onderzoek naar het onderwijs in de Stad Mechelen tijdens het ancien régime (periode 1200-1800).

Als bestuursleden van de Koninklijke Kring voor Oudheidkunde, Kunsten en Letteren van Mechelen ondersteunden archivaris Willy Van de Vijver en documentalist Axel Vaeck de werking van deze wetenschappelijke vereniging door het zorgen voor inhoudelijke, logistieke en inhoudelijke ondersteuning bij het organiseren van en de communicatie rond de maandelijks lezingen, uitgave van publicaties en bij het onderhouden van contacten rond en met het wetenschappelijk onderzoek in het Stadsarchief. De archivaris verzorgde ook de coördinatie van de rubriek "Bibliografische notities" in de jaarlijkse "Handelingen". Een netwerk van onderzoekers uit diverse disciplines en werkend op 'Mechelse onderwerpen' bezorgen daarbij syntheses en signaleringen van hun publicaties en deze van andere auteurs. Ook de archivaris nam daarvan een deel voor zijn rekening.

Daarnaast zorgde het Stadsarchief voor de ondersteuning van en samenwerking met volgende wetenschappelijke onderzoeksprojecten:

- EPIBEL - Epidemics and Inequality in Belgium from the Plague to COVID-19

Onderzoekers van de UAntwerpen, UGent en UCLouvain-la-Neuve willen in dit gezamenlijk project de impact in kaart brengen van elk van de grote epidemiegolven uit de Belgische geschiedenis, van de middeleeuwse Zwarte Dood tot COVID-19. Het Centrum voor Stadsgeschiedenis (UAntwerpen) maakt voor haar deel van het onderzoek ook gebruik van Mechelse historische bronnen en heeft hiervoor samenwerking gezocht met het Stadsarchief. Meer specifiek wordt vanwege het Stadsarchief ondersteuning geboden bij het analyseren van de waterhuishouding (waterputten en rioleringen) in Mechelen voor de periode 1750-1900. Dit houdt verband met de dysenterie-uitbraak van 1794 en de cholera-epidemie van 1866.

- Onderzoeksproject "Vermogensongelijkheid en -mobiliteit in Mechelen over de heel lange termijn, 1500-1960" – dr. Jord Hanus – UAntwerpen.

De verdeling van rijkdom (of vermogen) is een belangrijk kenmerk van elke samenleving. Rijkdom genereert zowel inkomen als economische, politieke, sociale en culturele macht. Sociale wetenschappers richten zich steeds meer tot de geschiedenis van vermogensongelijkheid om beter te begrijpen hoe welvaarts- en inkomensverdelingen veranderen door maatschappelijke transformaties. Dit onderzoek heeft een sterk kwantitatieve invalshoek en zal resulteren in een uitgebreide databank met historische gegevens die via geolocatiesystemen dieper geanalyseerd worden (GIS-software). Het Stadsarchief Mechelen heeft het voorbije decennium fors geïnvesteerd in het nader ontsluiten van historische bronnen met bevolkingsgegevens tot op het niveau van het individu. Dergelijke data blijken zeer bruikbaar te zijn voor deze vorm van historisch kwantitatief onderzoek en hieruit voortvloeiend is in 2022 een wisselwerking op basis van data en expertise tot stand gekomen met de vakgroep geschiedenis van de UAntwerpen.

6 BEHOUD EN BEHEER

6.1 Restauratie- en conserveringsactiviteiten

1) Uitgevoerd met de medewerking van vrijwilligers:

- Josine, Christine, Annemi, Lieve, Rom en Rik herverpakten meer dan 1.300 stedelijke charters in zuurvrije omslagen en archiefdozen.
- Josine, Annemi en Christine herverpakten de volledige reeks stedelijke octrooien.
- Louis labelde 2.000 plakbrieven. Vrijwilliger Koen hielp met het opstellen van deze labels.
- Lieve, Rom, Staf, Ingrid en Rik herverpakten bijna 2.000 plakbrieven in zuurvrije omslagen.
- Bij de herverwerking van Inventaris Deel VI zorgden Josine, Christine, Annemi, Annemie en Louis voor het herverpakken van de stukken. In totaal ging het om 3.000 zuurvrije enveloppes, goed voor 140 zuurvrije dozen.

2) Uitbestede opdrachten aan restauratie-ateliers:

- 230 'Bourgondische charters' (van de ca. 1.300 stedelijke charters) werden gerestaureerd door de firma Vanwaarde. Perkament en zegels werden gereinigd, en gevouwen charters werden gevlakt, die met oog op een latere digitalisering.
- De afgelopen jaren dikte onze verzameling ingekaderde archiefstukken aan, waardoor we besloten ze te 'ontkaderen' zodat ze op een duurzamere manier kunnen bewaard worden. Een veertigtal stukken zijn door de firma Vanwaarde gerestaureerd: ze werden schoongemaakt, lijmresten werden verwijderd en eventuele schade werd hersteld.
- In 2021 werd er opdracht gegeven aan restauratrice Ann Peckstadt om de volledige collectie stadsrekeningen onder de loep te nemen met de bedoeling op een zo goed mogelijke berging. Peckstadt bestudeerde de registers op eventuele schimmels en schade en ging op zoek naar de aangewezen verpakking (omslagen en dozen). Ze bekeek ook de rekken en de depotruimte. In 2022 finaliseerde ze haar onderzoek in een uitgebreid eindverslag.
- Tot slot werden eind 2022 zes nieuwe ladenkasten van Inofec voor de berging van de iconografische collectie aangekocht. De verdere inrichting volgt in 2023.

6.2 Depotbeheer

6.2.1 Depot Hof van Habsburg/Dossinkazerne

Sinds de renovatiewerkzaamheden, opgestart in het najaar van 2021, dienden de archivarissen noodgedwongen veel aandacht te besteden aan de voortdurende strijd tegen bouwstof: ondanks de aangebrachte stofwanden hadden de depotruimtes te lijden onder bouwstof door de werkzaamheden aan de ramen. In december 2021 werd opdracht gegeven aan Groep Intro om alle depotruimtes schoon te maken. Groep Intro verwijderde stof van alle rekken, dozen en losse collectiestukken met museumstofzuiger, doek en borstel. De firma ISS reinigde de volledige zolderverdieping. Eind januari 2022 werd deze opdrachten afgerond. Deze kaderden in de laatste fase van het renovatietraject.

Als vervolg op de werken kon ook de binneninrichting van de depots herbekeken. De berging van de iconografische collecties, verspreid en in onaangepast meubilair, kreeg daarbij prioriteit. Ten einde een nieuwe aangepaste bewaar ruimte voor deze collecties te kunnen inrichten werden eind 2022 zes nieuwe ladenkasten van Inofec aangekocht. De verdere inrichting volgt in 2023.

6.2.2 Erfgoeddepot 'Depot Rato'

De verbouwing van de twee historische loodsen van de voormalige Rateaufabriek, aan de Leuvensesteenweg in Muizen, tot stedelijk erfgoeddepot Depot Rato werd in 2022 verder gezet. Dat gebeurde in verschillende fases. In het voorjaar 2022 startte de vernieuwing van het volledige dak van beide loodsen. Door allerlei factoren liepen deze werken uit tot in het najaar waardoor ook de planning voor de binneninrichting verder uitliep. Het overbrengen van de museale objecten, collecties en archieven naar Loods 1 (hoofddepot voor dit type erfgoed) is bijgevolg verschoven naar 2023. Aansluitend werd dit jaar ook veel tijd en energie besteed aan de voorbereidingen voor de binneninrichting van Loods 2. Via plaatsbezoek en overleg zorgden de archivariissen voor de nodige input om de aanbesteding van de aankoop en plaatsing van aangepaste rekken voor te bereiden. Loods 2 is voorzien voor de omvangrijke erfgoedstukken (o.a. de Mechelse reuzen, ommegangfiguren en rederijerswagens), en omvat verder een verwerkingsruimte voor archeologie, enkele werkplekken, een polyvalente ruimte en een bewaar ruimte voor de magazijncollectie van de openbare bibliotheek. Aangezien deze laatste ruimte niet volledig voor de bibliotheekcollecties benut zal worden werd bijkomende opslagcapaciteit voor archieven ingetekend. Deze is geschikt voor 19de en 20ste eeuwse archieven, o.m. de te bewaren OCMW-bestanden (project Battelsesteenweg, zie hieronder).

6.2.3 Project OCMW-depot Battelsesteenweg

Eind 2021 schreef het Stadsarchief een overheidsopdracht uit voor de verwerking van het OCMW-archief in de archief ruimte aan de Battelsesteenweg. Het gebouw zal in de nabije toekomst een andere bestemming krijgen of afgebroken worden. Ook vanwege bouwstructurele problemen dient de locatie sowieso ontruimd te worden. Op deze bewaarlocatie bevindt zich ongeveer 1,5 strekkende kilometer documenten van het OCMW. Het gaat om semi-statisch en statisch archief met onder andere financiële reeksen, sociale dossiers, vastgoeddossiers en verslagen van de bestuursorganen van het OCMW Mechelen en hun rechtsvoorgangers van. Het archief bevat documenten uit de ruime periode van de 19de eeuw tot het begin van de 21ste eeuw. Het schepencollege gunde de overheidsopdracht eind 2021 aan de firma Leve De Economie. Deze coöperatieve vennootschap werkt volgens de principes van het sociaal ondernemerschap en legt zich sinds 2020 toe op archiefprojecten. Bedrijfsleider en archivaris Tom Haeck waakt erover dat het project gebeurt volgens de archivistische vereisten.

De firma verrichtte in 2022 een heel groot deel van de werkzaamheden. Na een grondige registratie volgde een selectie- en vernietigingsronde. (zie ook 4.2) Meer dan de helft van het archief kwam in aanmerking voor vernietiging. In totaal konden we ongeveer 900 lopende meter of 25 ton aan documenten vernietigen. Archivaris Tom Haeck verzamelde het te vernietigen archief op vernietigingslijsten. Na bespreking van deze lijsten, regelde het Stadsarchief de formele goedkeuring van het Rijksarchief en het Vast Bureau. Tenslotte gebeurde de vernietiging van het archief vertrouwelijk via een gespecialiseerde firma die het te vernietigen archief ophaalde en vernietigde.

Leve De Economie verzamelde daarnaast ook het tijdelijk en permanent te bewaren archief. Medewerkers van de firma zorgden voor een voorlopige beschrijving en nummering van het te bewaren archief. Omwille van de eerder vastgestelde schimmelinfectie in de bewaar ruimte aan de Battelsesteenweg, kregen de te bewaren documenten een aangepaste antischimmelbehandeling. Vervolgens zorgde Leve De Economie in hun depot in Deinze voor de materiële behandeling, definitieve inventarisatie en etikettering van het te bewaren archief. De inventarisatie verloopt via eindlijsten per archiefblok. De uiteindelijke archiefblokken zijn algemeen beheer, bouwprojecten, financiën, OLV-ziekenhuis, Patrimoniumbeheer en eigendommen, Personeelsbeheer, Sociale Dienst en de archieven van de Commissies van Openbare Onderstand van de voormalige deelgemeenten.

Eind 2022 was het project van de Battelsesteenweg al heel goed gevorderd. Zo had Leve De Economie de selectie afgerond en het grootste deel van de antischimmelbehandeling, materiële behandeling en inventarisatie al uitgevoerd. In het voorjaar van 2023 zal de archieffirma het project afronden. Vervolgens zal het Stadsarchief het te bewaren archief overbrengen naar Depot Rato in Muizen waar de documenten in een aangepaste en duurzame bewaaromgeving terecht zullen komen.

Ploeg van Leve De Economie aan het werk in de OCMW-depot Battelsesteenweg.

7 BEGELEIDING EN ADVISERING

7.1 Begeleiding en advisering inzake informatiebeheer

Audit informatiebeheer

In het voorjaar van 2022 vond een audit plaats over het archief- en informatiebeheer. De organisatie Audio voerde deze audit uit via gesprekken met medewerkers en rondleidingen in de archieflocaties. Uiteindelijk resulteerde de audit in eindrapport met een analyse van de pluspunten en verbeterpunten. Het auditrapport adviseerde dat stad Mechelen actie onderneemt om het archief- en informatiebeheer te verbeteren.

In totaal werden er 19 verbeterpunten voorgesteld. Zo wees de audit allereerst op de nood aan een heldere visie en afspraken over het informatiebeheer. Daarnaast zijn er verschillende acties nodig voor een beter beheer van papieren en digitale documenten die onder het beheer van de diensten vallen. Tenslotte vroeg de audit ook om een aangepaste opleiding, sensibiliseringsacties en rapportering.

Eind augustus presenteerden informatiebeheerder Wouter Kesteloot en archivaris Erwin Steegen voor het Managementteam een actieplan voor de verdere aanpak van de auditadviezen. Bij de presentatie benadrukten ze het belang en de voordelen van goed informatiebeheer en wezen ze op de risico's die de audit vermeldde. In het actieplan is de eerste prioriteit de opmaak van een visie waarna concrete acties volgen. Voor de uitvoering van het actieplan zal het Stadsarchief een adviserende en ondersteunende rol spelen en samenwerken met verschillende diensten.

Digitaal informatiebeheer

Een van de doelstellingen van het archief- en informatiebeheer is het garanderen van de digitale duurzaamheid. Een digitaal depot vormt een belangrijke voorwaarde hiervoor. In 2022 sloot stad Mechelen zich aan op het e-depot van het platform Digitaal Archief Vlaanderen (DAV). Dit depot wordt door de Vlaamse Overheid goedkoop aangeboden aan lokale besturen en zorgt voor de duurzame bewaring en toegankelijkheid van afgesloten digitale documenten. Het e-depot is nauw verbonden met het serieregister waarin lokale besturen hun series of categorieën bestuursdocumenten moeten bekendmaken.

Verder startte het Stadsarchief ook met de voorbereidende analyse van een aantal cases voor het e-depot van DAV. Concreet bekijken we hierbij welke digitale documenten we kunnen overbrengen naar het digitaal depot. Een eerste project was de vastgoedapplicatie Axxerion. Deze nieuwe toepassing verzamelt contracten van vastgoedtransacties van de stad Mechelen zoals de verkoop, aankoop, concessies, erfpacht, huur en verhuur. Bij de opmaak van het bestek van de applicatie was er de vraag naar een koppeling met het e-depot van DAV. In 2022 begonnen we met de analyse van de documenten in de applicatie Axxerion. Voor de koppeling met DAV moeten we immers de series in kaart brengen en bepalen welke bewaartermijn en bestemming de documenten krijgen. Vervolgens zullen we in 2023 deze series in het serieregister publiceren en bepalen welke metadata we van de applicatie naar het e-depot brengen. Tenslotte zal er dan nog een technische koppeling gebeuren waarna documenten van de vastgoedapplicatie automatisch naar het e-depot van DAV kunnen gaan.

Naast de vastgoedapplicatie Axxerion onderzocht het Stadsarchief ook enkele andere cases voor het e-depot. Het ging hierbij om scans van papieren verkavelingsvergunningen, documenten van de applicatie voor omgevingsvergunningen en de afgesloten dossiers van GAS-boetes uit een softwaretoepassing. We zullen deze cases in 2023 verder uitwerken.

Verder ondersteunde het Stadsarchief bij de opmaak van een aanvraagprocedure voor Teamsites. Diensten van de stad Mechelen gebruiken Teamsites van Microsoft Office zeer regelmatig om documenten te delen en te bewaren. Er waren hiervoor echter geen afspraken waardoor iedereen zomaar Teamsites kon aanma-

ken en er een wildgroei van sites ontstond. In afstemming met collega's van ICT en de communicatiedienst Marcom ontwierp het Stadsarchief een aanvraagprocedure om de structuur van Teamsites vast te leggen. De aanmaak van Teamsites kan voortaan enkel nog via de helpdesk van ICT waarna ICT de teamsite maakt. Elke Teamsite moet twee eigenaars en een duidelijke naam hebben. De naam moet duidelijk aangeven of het gaat over een site voor een dienst, project, overlegorgaan, werkgroep of een andere site. Verder gaven we de richtlijn aan medewerkers om niet-actieve sites af te sluiten.

Tenslotte gaf het Stadsarchief ook advies aan de bouwdienst voor een intern scanproject van verkavelingsvergunningen. Hiermee wezen we op de verschillende aandachtspunten bij scanning van archiefdocumenten, zoals de technische richtlijnen, naamgeving en herverpakking van de papieren dossiers. Tenslotte onderzochten we of en hoe de digitale scans uiteindelijk in het e-depot van DAV kunnen terechtkomen.

Papieren informatiebeheer

In 2022 boekte het Stadsarchief veel vooruitgang in de aanpak van het OCMW-archief in de Battelsesteenweg. Dit project liep via een overheidsopdracht en zal normaliter in 2023 afgerond worden. (Zie 4.2 en 6.2.3) Een toekomstige actie is het archief op de tweede verdieping van de Battelsesteenweg. Dit archief was niet opgenomen in de overheidsopdracht en moet nog verwerkt worden.

Een tweede project was de aanpak van de medische dossiers in het voormalige Dodoensziekenhuis (Zie ook 4.2). In het gebouw van dit vroegere ziekenhuis lag nog ongeveer 200 lopende meter aan patiëntendossiers van het eind van de jaren 1960' tot het begin van de jaren 1990'. Na analyse van de situatie voerden we een selectie uit waarbij een vijftigste van de dossiers als steekproef bewaard werden. De te bewaren dossiers werden overgebracht naar het Stadsarchief waar de dossiers beschreven, genummerd en herverpakt zullen worden.

In het najaar van 2022 startten we met de aanpak van het archief in de archiefruimte in de kelderverdieping van het stadhuis. Op deze locatie is er ongeveer 2,5 strekkende kilometer aan documenten van onder andere de bouwdienst, notulenbeheer, burgerlijke stand, de financiële dienst, de voormalige dienst onderwijs, verschillende vzw's, regies en intercommunales. Omwille van een toekomstige herbestemming moet deze locatie tegen eind 2023 leeg geraken. Er gebeurden al verschillende acties in deze archiefruimte. Zo analyseerde het Stadsarchief de situatie en was er een schimmelmetering. Verder zorgde een medewerker van sociaal bedrijf Passwerk, met begeleiding van de informatiebeheerder, voor een eerste registratie van de aanwezige bestanden door de opmaak van lijsten. Eind 2022 begon de opmaak van een uitgebreid plan van aanpak voor het stadhuis, met behulp van externe consultancy van de archivaris van Leve De Economie. In 2023 zullen we dit project verder zetten.

Tenslotte was er een nieuwe overdracht van schaduw dossiers van de Vlaamse Overheid voor de bouwdienst. Het gaat om de bouw- en milieudossiers uit de jaren 1960 tot 2017 in beheer bij de hogere overheden en die door de Vlaamse Overheid aan gemeenten worden aangeboden. De bouwdienst ging in op dit voorstel omdat er historisch veel lacunes zijn in dossiers. Door de overname van de dossiers kunnen we dus lacunes in de dossiers opvullen. In samenwerking met de bouwdienst en de uitvoeringsdiensten regelde het Stadsarchief de overname van de Vlaamse schaduw dossiers. Eind 2022 gebeurde er een tweede overdracht nadat in 2021 de eerste overname plaatsvond. In 2023 staat er nog een derde en laatste overname op de planning.

Intern overleg

Voor het informatiebeheer nam het Stadsarchief deel aan diverse interne overlegmomenten. Zo was er de verderzetting van een overleg met collega's van ICT, informatieveiligheid en data. Driemaandelijks neemt de informatiebeheerder ook deel aan het informatieveiligheidsteam. Een nieuwheid in 2022 was de stuurgroep "Digitale Transformatie" waarin ICT-projecten besproken worden. Door de deelname aan deze stuurgroep

groep blijft het Stadsarchief op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen en kunnen we waken over het beheer en de archivering van documenten en data in applicaties.

7.2 Advisering en ondersteuning externe erfgoedbewaarders

Tot de opdrachten van het Stadsarchief behoren ook het delen van kennis en ervaring en het verlenen van adviezen aan externe beheerders van archivalisch erfgoed in Mechelen en in de regio. Dit jaar werd o.m. advies verleend aan de toneelvereniging De Dijlezonen i.v.m. de duurzame bewaring van hun archief en erfgoedcollecties en de mogelijke herbestemmingen ervan.

7.3 Advisering straatnaamgeving

Tijdens de procedure van straatnaamgeving in Mechelen worden bij verschillende organisaties adviezen met voorstellen ingewonnen. Soms gebeurt dat via bij bewonersverenigingen maar in de regel via de Cultuurraad en het Stadsarchief. In dat kader formuleerde archivaris Willy Van de Vijver regelmatig adviezen voor benamingen van een nieuwe straten in Mechelen. Dit vraagt enig onderzoek naar de historische topografie en toponymie van deze locaties. Naast de concrete naamvoorstellen die daaruit voortvloeien wordt er door het stadsbestuur ook geput uit de lijst met voorstellen van namen van vrouwen die een belangrijke of toonaangevende rol speelden in het lokale en nationale verleden.

8 ONDERSTEUNING EN NETWERKING

8.1 Kennisdeling

Het Stadsarchief deelde haar kennis (of wisselde kennis uit) met andere actoren binnen de erfgoedsector tijdens volgende bijeenkomsten:

- Deelname aan de Klankbordgroep en aan de Collegagroep 'Krantendigitalisering' o.l.v. de Vlaamse Erfgoedbibliotheken (Erwin Steegen)
- collegagroep Handschriften MMFC/Comites latentes
- Update onderzoek OCR-resultaten – Erfgoedbibliotheken/Nieuwe Tijdingen, 17 maart (Erwin Steegen)
- Expertenmeeting Arch-IT (e-depot en archiefsystemen), Universiteit Gent o.l.v. Isabelle Rotthier – brainstorm en feedback met experts e-depot en archiefsystemen, 21 oktober (Erwin Steegen)
- Lezing 'Commerçanten en consumenten. Het economisch leven in 18-eeuws Maastricht' gegeven tijdens het symposium Geschiedenis van de Overheidsfinanciën, 20 oktober (Erwin Steegen)
- Deelname aan de jury van het event 'Pitch.D.' rond presentatietechnieken voor doctorandi van het Departement Geschiedenis van UAntwerpen, 21 oktober. (Koen Vermeulen)
- Overleg intentieverklaring tot samenwerking tussen VVBAD en Archiefpunt, 20 januari (Willy Van de Vijver)
- Werkgroep Herbestemming van Archiefpunt, 7 april (Willy Van de Vijver)
- Focusgroep i.k.v. beleidsplanning Archiefpunt, 1 juni Brussel (Willy Van de Vijver)
- Overleg erkende (en regionaal ingedeelde) archieven, 9 juni, Stadsarchief Leuven (Willy Van de Vijver)

Archivaris Willy Van de Vijver en informatiebeheerder Wouter Kesteloot fungeerden als jurylid bij de selectieprocedures voor respectievelijk archiefdeskundige (niv.B) bij het Stadsarchief Aalst en voor informatiebeheerder voor de gemeente Kontich.

8.2 Werking van het regionaal archievenoverleg DYNA'MK

Door de moeilijke omstandigheden t.g.v. de Corona-ontwikkelingen, renovatiewerken in het Stadsarchief, enz. werden alle DYNA'MK-activiteiten tijdelijk opgeschort. In het kader van het beleidsplanningsproces en de daarmee verbonden overlegondes met en bevragingen van de archief- en erfgoedcollega's in de loop van dit jaar bleek wel de motivatie en het engagement om de DYNA'MK-werking herop te starten. Diverse ideeën werden daarover uitgewisseld.

9 INTERNE WERKING

9.1 Personeelssituatie

De personeelssituatie, gerekend in het aantal VTE, bleef ongewijzigd in vergelijking met het voorgaande verslagjaar. Intern werd een herschikking doorgevoerd waarbij Erwin Steegen diensthoofd is geworden en Willy Van de Vijver de rol van expert-archivaris op zich neemt.

Daarnaast is Erwin Steegen ook benoemd als gastprofessor aan de Vrije Universiteit Brussel, Manama Archivistiek (zie ook hoger 8.1.). Het betreft een beperkte aanstelling die wordt waargenomen in combinatie met de werkzaamheden bij het Stadsarchief Mechelen.

9.2 Stages

Het Stadsarchief zorgde dit jaar voor de begeleiding van twee stages:

Wilfried Verlooy, student aan de Erasmushogeschool Brussel (Campus Leuven) waar hij de postgraduaatsopleiding "Informatiemanagement – richting Archief" volgt, volbracht in het Stadsarchief een stage van 160 uur. Tijdens deze stageperiode verwerkte hij circa 30 meter niet geklasseerd archief van de Commissie Openbare Onderstand (COO) Mechelen en deelgemeenten, bewaard in de depots van het Hof van Habsburg. Wilfried zorgde voor een eerste fysieke ordening en basisregistratie van het bestand hetgeen resulteerde in een degelijke, gedetailleerde plaatsingslijst. Daarnaast identificeerde hij de voornaamste (sub)archiefvormers binnen dit bestand.

Brecht De Smedt, student aan de lerarenopleiding aan Karel de Grote Hogeschool in Antwerpen, volbracht in de maanden maart en april een verbredingsstage van 50 uur bij het Stadsarchief. Tijdens zijn stage stond hij archivaris Koen Vermeulen bij tijdens de voorbereidingen van de Erfgoeddag. Zo droeg hij bij aan het onderzoek voor de mini-documentaire, het schrijven van teksten en de inrichting van de tentoonstelling.

9.3 Vorming

Personeelsleden van het Stadsarchief namen dit jaar deel aan volgende vormingsmomenten en –trajecten:

Externe opleidingen

Archivaris Erwin Steegen:

- Digitaliseren en ontsluiten van bouwtekeningen, studiedag Vlaams Architectuur Instituut (VAI), 18 februari
- Update onderzoek OCR-resultaten i.k.v. krantendigitaliseringsproject Nieuwe Tijden, 17 maart

Archivaris Willy Van de Vijver

- Basiscursus participatie in archieven, door FARO en Archiefpunt, 30 augustus, 8 en 15 september

Informatiebeheerder Wouter Kesteloot:

- Digitaliseren en ontsluiten van bouwtekeningen, AMSAB-ISG, online, 18 februari
- Opleiding e-depot DAV, Digitaal Archief Vlaanderen, online 24 augustus en 27 september
- Kennisdag archivering, document- en workflowmanagement bij lokale besturen, V-ICT-OR, Gent, 13 september

- Kennisnetwerk informatiebeheer “Selectie en waardering”, Vlaamse Overheid, Brussel, 14 oktober

Archiefmedewerker Patricia Budini en documentalist Lutgarde Van Praet:

- Basisopleiding Anet, Universiteit Antwerpen, 8, 10, 15, 17, 22 24, 29 november en 1 december

Interne opleidingen

Archivaris-diensthoofd Erwin Steegen:

- Het vernieuwde alcohol- en drugsbeleid i.s.m. Liantis, 16 maart
- Management-tweedaagse, met het M-team en het college burgemeester en schepenen, Bonheiden, 9 en 10 juni
- M-dag (periodieke managementbijeenkomst), 27 oktober
- Coachen van Talenten, 21 en 22 september, 28 oktober, 16 december

Archivaris-diensthoofd Erwin Steegen en archivaris Koen Vermeulen:

- Applicatiebeheer archiefbeheersysteem MAIS-flexis, 28 september

Archivaris-diensthoofd Erwin Steegen, archivaris Koen Vermeulen, archivaris Willy Van de Vijver en archiefmedewerker Patricia Budini:

- Basistraining archiefbeheersysteem MAIS-flexis, 7 en 8 juni

Informatiebeheerder Wouter Kesteloot:

- Workshop aankoopprocedure, Stad Mechelen, online, 13 januari
- Werken met cobra, Stad Mechelen, online, 8 februari
- Copywriting, Stad Mechelen, 17 februari

Willy Van de Vijver
archivaris